

MIROSŁAW KOSEK

PIECZA ZASTĘPCZA W PROJEKCIE NOWELIZACJI KODEKSU RODZINNEGO I OPIEKUŃCZEGO Z DNIA 23 LISTOPADA 2006 ROKU¹

1. UWAGI WPROWADZAJĄCE

W dniu 6 listopada 2008 r. Sejm uchwalił długo oczekiwaną ustawę o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (por. Dz. U. z 2008 r., nr 220, poz. 1431), która wejdzie w życie 13 czerwca 2009 roku. Lektura tego aktu prawnego wskazuje, że mamy do czynienia z jedną z najważniejszych nowelizacji polskiego prawa rodzinnego, jaką uchwalono w ostatnich latach. Z pewnością stanie się ona przedmiotem wielu analiz i komentarzy, a być może nawet sporów w doktrynie.

Przedmiotem analizy w niniejszym artykule jest pierwszy projekt noweli Kodeksu rodzinno-opiekuńczy, w zakresie dotyczącym pieczy zastępczej, wypracowany na forum Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego i przedłożony do prac sejmowych jako projekt rządowy (druk nr 1166). Choć przepisy przedmiotowego projektu we wskazanym zakresie ostatecznie nie zostały włączone do noweli, zasługują jednak na omówienie z wielu powodów. Szerzego wyjaśnienia wymagają najpierw okoliczności, które spowodowały, że

Dr MIROSŁAW KOSEK – adiunkt Katedry prawa Rodzinnego i Prawa Nieletnich Wydziału Prawa UKSW; adres do korespondencji: ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa; e-mail: kosekm@opoka.info, m.kosek@uksw.edu.pl

¹ Niniejszy artykuł jest rozszerzoną wersją referatu, który został wygłoszony na Seminarium Naukowym pt. „Dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej”, zorganizowanym przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w dniu 11 grudnia 2007 roku. Z przyczyn niezależnych od autora, planowana publikacja całości materiałów stanowiących owoc wymienionego seminarium do tej pory nie ukazała się.

przedłożone propozycje kodeksowych unormowań pieczy zastępczej nie staną się, przynajmniej w najbliższym czasie, prawem obowiązującym.

Potrzebę szczegółowego uregulowania instytucji pieczy zastępczej w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym wielokrotnie podnoszono w doktrynie². Powszechne było też oczekiwanie, że projekt noweli obejmie również tę materię. Tak też się stało, czego wyrazem są przepisy artykułów 112¹-112⁷ projektu, poświęcone pieczy zastępczej³. Powołana w ramach sejmiku minionej kadencji komisja do rozpatrzenia przedmiotowego projektu pozytywnie zaopiniowała samą konieczność uregulowania, jak i kierunek proponowanych unormowań. W związku jednak z przerwaniem kadencji Sejmu, prace nad projektem nie mogły zostać ukończone. Po ukonstytuowaniu się nowej władzy ustawodawczej projekt ponownie trafił pod jej obrady – tym razem jako projekt poselski (por. druk nr 629, z dnia 10 grudnia 2007 r.)⁴, przy czym znów nie mógł zostać szczegółowo rozpatrzony. Rząd w piśmie z dnia 27 sierpnia 2008 r., skierowanym do Komisji powołanej do rozpatrzenia projektu⁵, opowiedział się za wstrzymaniem prac do czasu wypracowania rządowego projektu w analizowanej materii. W dokumencie tym podkreślono również, że rząd „pracuje także nad nową koncepcją pieczy zastępczej nad dzieckiem i z tych przyczyn poselskiego projektu w tej części nie można zaaprobować”. Wspomniany rządowy projekt noweli do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wpłynął do Sejmu jeszcze w sierpniu 2008 r. (druk sejmowy nr 888)⁶. W projekcie tym – zgodnie z cytowanym stanowiskiem rządu – odstąpiono od nowelizacji przepisów dotyczących pieczy zastępczej. Tym samym uchwalona w dniu 6 listopada 2008 r. ustawa o zmianie Ustawy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz niektórych innych ustaw (por. Dz. U. z 2008 r., nr 220, poz. 1431), jak wspomniano, nie zawiera analizowanych w niniejszym artykule przepisów.

² Por. np. M. A n d r z e j e w s k i, *Pieczka zastępcza*, w: *System prawa prywatnego*, t. 12: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. T. Smyczyński, Warszawa 2003, s. 372 n.

³ Projekt dostępny jest na stronie internetowej Sejmu RP (www.sejm.gov.pl). Opublikowany został również w periodyku „Rodzina i Prawo”. Kwartalnik sędziów rodzinnych (2006, nr 2), wydawanym przez Instytut Badań DNA, oraz w publikacji pt. *Zielona Księga. Optymalna wizja Kodeksu Cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa: Ministerstwo Sprawiedliwości 2006, s. 564 n.

⁴ Por. www.sejm.gov.pl

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

2. OBECNY STAN PRAWNY I POTRZEBA NOWEJ REGULACJI

Obowiązujące przepisy odnoszące się do pieczy zastępczej, zawarte w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, kształtowały się w stopniowo. Do noweli z 19 grudnia 1975 r.⁷ ustawodawca wspominał jedynie o możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w zakładzie wychowawczym w kontekście ograniczenia rodzicom władzy rodzicielskiej w trybie art. 109 KRO. Częściowo sytuację tę zmieniła wspomniana nowela z grudnia 1975 r., wprowadzając do KRO art. 112¹ i 112². W pierwszym z nich ustawodawca rozstrzygnął problem podziału obowiązków i praw wynikających z władzy rodzicielskiej między rodziną zastępczą (placówką opiekuńczo-wychowawczą) a rodzicami dziecka. Wykonywanie bieżącej pieczy nad dzieckiem, jego wychowanie i reprezentowanie w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb jego utrzymania należą – zgodnie z przepisem art. 112¹ – do podmiotów sprawujących pieczę zastępczą. Wyznaczony podział obowiązków obowiązuje *ex lege*. Sąd opiekuńczy może jednak, jeżeli – jak należy przypuszczać – wymaga tego dobro dziecka, dokonać innego rozdziału praw i obowiązków.

Art. 112² zawiera z kolei klasyczne odesłanie. Ustawodawca, wskazując na potrzebę współdziałania sądów opiekuńczych z organami administracji państwowej, postanawia, że sprawy doboru rodzin zastępczych, zakresu i form pomocy państwa na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a także zasady odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w tych rodzinach regulowane będą w odrębnych przepisach. Przepisy, do których odsyła art. 112², to przede wszystkim ustawa o pomocy społecznej i akty wykonawcze do niej.

Z treści przepisu art. 112² KRO wynika, że w prawie polskim istnieje dwutorowość regulacji zastępczej pieczy nad dzieckiem, która powoduje, że „należna KRO rola wiodąca uległa znacznemu osłabieniu”⁸. Strukturę i istotę pieczy zastępczej nad dzieckiem oraz zasady dotyczące umieszczania dziecka w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych określają przepisy pozakodeksowe. Sytuacja taka może rodzić trudności w spójnym

⁷ Dz. U. z 1975 r., nr 45, poz. 234.

⁸ Por. *Uzasadnienie do projektu ustawy – o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw* (druk nr 1166), s. 14.

interpretowaniu przepisów rozproszonych w różnych aktach prawnych⁹. W praktyce orzeczniczej może dochodzić do sytuacji, w której, jak podkreśla się w doktrynie, przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz przepisy ustawy o pomocy społecznej traktowane będą jako autonomiczne w stosunku do siebie lub nawet sprzeczne ze sobą¹⁰. Sytuacja taka nie służy dobru analizowanej instytucji ani ostatecznie dobru dziecka i potwierdza zasadność interwencji ustawodawcy. Uregulowanie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym w podstawowym zakresie zastępczej pieczy nad dzieckiem – zdaniem autorów projektu – „ustabilizuje stan prawny w tym zakresie, zapobiegając doraźnym, częściowym i niespójnym zmianom przepisów pozakodeksowych”¹¹. Ponadto usytuowanie przepisów o pieczy zastępczej w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (nie zaś w akcie normatywnym z dziedziny prawa publicznego), jak ma to miejsce w obowiązującym stanie prawnym, jednoznacznie będzie wskazywać sądom „wiązące je w sprawach opiekuńczych podstawowe i kierunkowe unormowania dotyczące pieczy zastępczej”¹².

3. ZASADY I ZAKRES REGULACJI PIECZY ZASTĘPCZEJ W PROJEKCIE NOWELIZACJI KODEKSU RODZINNO-OPIEKUŃCZEGO

Projekt noweli Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie pieczy zastępczej oparty został na kilku fundamentalnych zasadach. Podstawowe z nich zawiera projektowany art. 112¹, który stanowi: „Jeżeli ze względu na dobro dziecka nie może ono lub nie powinno przebywać u swoich rodziców, należy zapewnić dziecku pieczę zastępczą, umieszczając je w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej do czasu ustania przyczyny ustanowienie pieczy zastępczej”.

Zgodnie z cytowanym przepisem, wśród zasad, które kształtują w projekcie instytucję pieczy zastępczej, należy wymienić przede wszystkim dobro dziecka. Jest to fundamentalna, niekwestionowana zasada rządząca instytucją pieczy zastępczej i każdą inną instytucją prawną dotyczącą dziecka. Dobro dziecka powinno stanowić podstawowy instrument wykładni przepisów prawa

⁹ Por. A n d r z e j e w s k i, art. cyt., s. 373 nn.

¹⁰ Tamże, s. 374.

¹¹ Por. *Uzasadnienie do projektu ustawy*, s. 15.

¹² Tamże, s. 16.

oraz dyrektywę ich stosowania¹³. Omawiany przepis nawiązuje w treści do art. 20 Konwencji o prawach dziecka, który kształtuje prawo dziecka do pieczy zastępczej. Prawo to, o charakterze podmiotowym, formułuje również Konstytucja RP w art. 72. Można zatem postrzegać całość omawianej regulacji dotyczącej pieczy zastępczej jako realizację tej konstytucyjnej zasady.

Projekt noweli w omawianym zakresie respektuje także zasadę prymatu rodziców w wychowaniu dziecka (art. 48 Konstytucji). Wyrazem respektowania przez projektodawców wymienionej zasady jest treść paragrafu 2 art. 112¹, zgodnie z którym „umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzicom dziecka”. Z cytowanego przepisu wynika obowiązek pomocy rodzinie naturalnej dziecka przed ustanowieniem w stosunku do niego pieczy zastępczej. Uchylenie się od tego obowiązku może być podyktowane jedynie dobrem dziecka. Z przepisu art. 112¹ § 2 KRO wynika również, że reintegracja naturalnej rodziny dziecka – we wszystkich przypadkach, w których jest to możliwe – jest nadrzędnym celem projektowanych zmian. Piecza zastępcza ma więc „charakter służebny” wobec pierwotnej i naturalnej pieczy rodziców. Konsekwencją tego założenia jest przyjęcie zasady tymczasowości pieczy zastępczej. Z samej swej istoty instytucja ta nie może mieć charakteru trwałego, jak np. przysposobienie, ale powinna służyć powrotowi dziecka do rodziny naturalnej tak szybko, jak będzie to możliwe.

Spośród innych zasad, które legły u podstaw analizowanego projektu noweli Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w odniesieniu do pieczy zastępczej, wymienić należy: zasadę pierwszeństwa rodzinnych form pieczy zastępczej przed formami instytucjonalnymi, zasadę sądowego nadzoru nad systemem pieczy zastępczej oraz – fundamentalną dla dobra dziecka – zasadę nierozdzielania rodzeństwa w procesie kierowania dziecka do określonej formy pieczy zastępczej.

Zasadę pierwszeństwa rodzinnych form pieczy zastępczej formułuje art. 112¹, stanowiąc: „[...] należy zapewnić dziecku pieczę zastępczą, umieszczając je w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, a gdy nie jest to możliwe – innej placówce opiekuńczo-wychowawczej”. Zasada ta jest powszechnie przyjęta i akceptowana jako rozwiązanie lepiej służące dobru dziecka niż instytucjonalne czy też

¹³ Por. W. S t o j a n o w s k a, *Dobro dziecka jako instrument wykładni norm konwencji o prawach dziecka oraz prawa polskiego i jako dyrektywa jego stosowania*, w: *Konwencja o prawach dziecka. Analiza i wykładnia*, red. T. Smyczyński, Poznań 1999, s. 81 n.

zakładowe formy pieczy zastępczej. Trzeba w tym miejscu jednak uczynić konieczne zastrzeżenie, że omawiana zasada jest pozytywnie weryfikowana wyłącznie w odniesieniu do tych form rodzinnej pieczy zastępczej, które funkcjonują właściwie, należycie. Źle funkcjonująca rodzina zastępcza czy inna rodzinna forma pieczy zastępczej może wyrządzić dziecku większą krzywdę niż umieszczenie go w źle działającej placówce o charakterze instytucjonalnym¹⁴.

Zgodnie z art. 112⁴ projektu, o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej rozstrzyga sąd. Wyjątek od tej zasady przewidują paragrafy 2 i 3 wspomnianego przepisu, dopuszczając w nagłych przypadkach, na wniosek rodziców dziecka, możliwość pozasądowego umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, na podstawie umowy między starostą a rodziną zastępczą. Starosta jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia sądu o zawarciu umowy. Obowiązek ten jest konsekwencją przyjętej i realizowanej zasady sądowego nadzoru nad systemem pieczy zastępczej. Zasada ta umocowana jest również w art. 579¹ Kodeksu postępowania cywilnego projektu, zgodnie z którym „po powzięciu wiadomości o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej bez orzeczenia sądu opiekuńczego sąd ten niezwłocznie wszczyna postępowanie opiekuńcze”.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej szczególnie istotne jest z punktu widzenia jego dobra zachowanie więzi z rodzeństwem. Ustawodawca zdaje sobie z tego sprawę, dlatego w art. 112² stanowi, że: „[...] rodzeństwo powinno być umieszczane w tej samej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Ograniczeniem tej zasady może stanowić jedynie wzgląd na dobro dziecka”. Zasada ta obowiązuje obecnie na mocy ustawy o pomocy społecznej, a powinna z oczywistych względów znajdować się w KRO.

W zakresie wykonywania pieczy zastępczej projekt formułuje podstawowe dyrektywy, nawiązując do aktów prawnych z zakresu prawa międzynarodowego, między innymi Konwencji o prawach dziecka. Piecza zastępcza powinna być zatem wykonywana z poszanowaniem praw dziecka. W szczególności – zgodnie z art. 112³ – należy zapewnić dziecku utrzymywanie kontaktów z rodzicami i innymi osobami bliskimi, ciągłość wychowania, poszanowanie jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej¹⁵.

¹⁴ Por. A n d r z e j e w s k i, art. cyt., s. 418 (i przywołana tam literatura).

¹⁵ Por. art. 20 Konwencji o prawach dziecka.

Nie ulega wątpliwości, że prawo dziecka do kontaktu z rodzicami i osobami bliskimi jest jednym z jego podstawowych praw. Jest to również prawo rodziców, które zachowują nawet w przypadku pozbawienia ich władzy rodzicielskiej. W sytuacjach typowych kontakty dziecka z jego biologicznymi rodzicami i osobami z nim spokrewnionymi służą jego dobru. Mogą one także odegrać pozytywną rolę w swoistej „resocjalizacji” rodziców dziecka i przyspieszeniu procesu powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W niektórych przypadkach jednak kontakty te zagrażają dobru dziecka i powinny zostać ograniczone lub nawet wyłączone (zakazane). Szczegóły w tym zakresie zawierają przepisy art. 113¹-113⁶ projektu, a możliwość ich stosowania w odniesieniu do instytucji pieczy zastępczej gwarantuje art. 113¹ § 2. Wydaje się jednak, że lepiej byłoby bezpośrednio w treści analizowanego art. 112³ projektu wprowadzić zastrzeżenie o możliwości ograniczenia kontaktów rodziców z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej ze względu na jego dobro. Można to uczynić poprzez dodanie po słowach „dziecku [...] należy zapewnić utrzymywanie kontaktów z rodzicami i innymi osobami bliskimi” klauzuli w brzmieniu: „o ile nie jest to sprzeczne z dobrem dziecka”. Formułę taką zawiera np. przepis art. 9 pkt 3 Konwencji o prawach dziecka¹⁶.

Realizacja celów rodziny zastępczej jako formy pieczy zastępczej zależy w dużej mierze od właściwego doboru kandydatów do pełnienia tej funkcji. Podstawowe kryteria w tym względzie formułuje obecnie art. 73 Ustawy o pomocy społecznej. Projekt noweli w art. 112⁵ przewiduje włączenie tej problematyki do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z pewną istotną zmianą. Artykuł 5 projektu przewiduje uchylenie przepisu art. 73 ust. 3 pkt 1 Ustawy o pomocy społecznej, który preferuje spośród kandydatów na rodziców zastępczych osoby spokrewnione z dzieckiem, „jeżeli dają gwarancję poprawy sytuacji dziecka”. W uzasadnieniu projektu czytamy: „Kryterium tak określone jest niewystarczające, albowiem łatwo o poprawę, jeżeli sytuacja życiowa dziecka w rodzinie własnej jest szczególnie zła. Krewni i powinowaci – jeżeli chcą pełnić funkcję rodziny zastępczej – muszą, tak jak inni kandydaci, dawać gwarancję należytego wypełniania tej funkcji, a nie tylko poprawy sytuacji. Pokrewieństwo i powinowactwo kandydatów na rodzinę zastępczą nie powinno stanowić – jak obecnie – przesłanki szczególnej preferencji”.

¹⁶ Szerzej na temat kontaktów z dzieckiem zob.: M. G r u d z i ń s k a, *Kontakty z dzieckiem*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2000, zwłaszcza s. 37-40.

Stanowisko autorów projektu znajduje pewne potwierdzenie w badaniach nad procesem umieszczania dzieci w placówkach opieki, prowadzonych przez Instytut Spraw Publicznych¹⁷. Ankietowani sędziowie rodzinni opowiadają się za docelowym modelem pieczy zastępczej, którego podstawą powinny być rodziny zastępcze zarówno spokrewnione, jak i niespokrewnione z dzieckiem. Krytyczne uwagi formułowane przez uczestników badań dotyczą przede wszystkim rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. Szczególnie krytycznie oceniane jest umieszczanie dzieci wśród bliskich krewnych (dziadków i babć), którzy nie sprawdzili się jako rodzice¹⁸. Ponadto ubieganie się o status rodziny zastępczej, zwłaszcza w środowiskach cechujących się ubóstwem, jest – zdaniem sędziów – sposobem na uzyskanie stałego dochodu. Rzeczywista troska o dziecko często w takich środowiskach schodzi na dalszy plan.

Nie ulega wątpliwości, że wszyscy kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej powinni spełniać te same kryteria, gwarantujące jak najlepszą realizację celów omawianej instytucji. Stopień pokrewieństwa między dzieckiem a ewentualnymi jego rodzicami zastępczymi nie powinien wprowadzać w tym względzie wyjątku, w tym sensie, że osoby spokrewnione z dzieckiem z samego tego faktu byłyby zwolnione z obowiązku spełniania innych kryteriów stawianych kandydatom. Projekt noweli nie budzi w tym zakresie zastrzeżeń. Należy jednak rozważyć sytuację, czy przy ustanawianiu rodziny zastępczej sąd powinien brać pod uwagę fakt pokrewieństwa między dzieckiem a kandydatami, przy spełnianiu przez nich wszystkich innych warunków wymaganych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W projekcie noweli fakt pokrewieństwa między dzieckiem i kandydatami na rodziców zastępczych nie jest – jak się wydaje – postrzegany jako walor. Kwestia ta wydaje się godna rozważenia, tym bardziej że problem właściwego doboru kandydatów odmiennie uregulował ustawodawca przy ustanawianiu opieki dla małoletniego. Zgodnie art. 149 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przy doborze opiekuna sąd powinien najpierw uwzględnić zdanie rodziców, o ile nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej i gdy wzgląd na dobro dziecka nie stoi temu na przeszkodzie. W drugiej kolejności – zgodnie z § 2 art. 149 KRO – opiekun powinien być ustanowiony spośród krewnych lub innych osób bliskich dziecku albo jego rodzicom. Dopiero w przypadku braku osób wybranych w wyżej opisany sposób sąd zwraca się o wskazanie opiekuna np. do określonej orga-

¹⁷ Por. J. H r y n k i e w i c z, *Odrzuceni. Analiza procesu umieszczania dzieci w placówkach opieki*, Warszawa 2006.

¹⁸ Tamże, s. 95.

nizacji społecznej. Sposób postępowania przy wyborze opiekuna dla małoletniego, uregulowany we wspomnianym art. 149 KRO, nie jest przypadkowy. Ustawodawca wychodzi z założenia, że przyjęta procedura, która preferuje wolę rodziców oraz postrzega krewnych dziecka jako jego pierwszych (naturalnych) opiekunów, z konieczną kontrolą sądu jako podmiotu ustanawiającego opiekę, daje gwarancje dokonania, z punktu widzenia dobra dziecka, wyboru optymalnego. Omawiany projekt noweli nie wprowadza zmian w opisanej procedurze wyboru opiekuna, co oznacza, że zarówno sama procedura, jak i jej założenia są nadal akceptowane. W związku z tym rodzi się pytanie, co stało na przeszkodzie w przyjęciu podobnego postępowania przy ustanawianiu rodziny zastępczej, z zachowaniem wszystkich innych koniecznych wymagań, zwłaszcza określonych kwalifikacji podmiotowych kandydatów?

4. UWAGI KOŃCOWE

Nie budzi wątpliwości konieczność nowelizacji problematyki pieczy zastępczej w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Nie budzą również wątpliwości zasady, na których została ona uregulowana w projekcie noweli. Podniesione w artykule uwagi są zachętą do dyskusji nad optymalnym kształtem omawianej instytucji. Warto w tym miejscu szczególnie podkreślić znaczenie aktów niższego rzędu dla funkcjonowania każdej instytucji prawnej. Najlepsze zasady – bez właściwych aktów wykonawczych – nic nie pomogą. Wspomniane w artykule badania nad procesem umieszczania dzieci w placówkach opieki wskazują na konieczność zmian także w tym obszarze przepisów oraz – co równie ważne – konieczność praktycznej współpracy sądu i podmiotów samorządowych zaangażowanych w proces kierowania dziecka do określonej formy pieczy zastępczej. Współpraca ta, z punktu widzenia dobra dziecka, ma fundamentalne znaczenie.

Należy żałować, że zawarte w projekcie i omówione w niniejszym artykule unormowania odnoszące się do pieczy zastępczej nie znalazły się w ustawie nowelizującej Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Pominięcie tej materii w noweli z powodu prowadzonych przez rząd prac nad nowym modelem pieczy zastępczej wydaje się mało przekonujące, tym bardziej że niewiele wiadomo o samym modelu, jego zasadach oraz zaawansowaniu prac. Zasadne są w takim kontekście obawy, że decyzja rządu oznacza w praktyce akceptację obecnego stanu rzeczy, tzn. pozakodeksowej regulacji wielu istotnych obszarów instytucji pieczy zastępczej, z pominięciem Kodeksu rodzinnego i opie-

kuńczego jako fundamentalnego źródła prawa w omawianej materii. Biorąc pod uwagę tempo tego typu prac – jak przekonuje praktyka – właściwsze byłoby, jak się wydaje, inne rozwiązanie: uwzględnienie w noweli proponowanych uregulowań w zakresie pieczy zastępczej, z jednoczesnym kontynuowaniem prac nad jej nowym modelem. Trudno przecież przyjąć, że wprowadzenie nowego modelu miałyby oznaczać odejście od tak fundamentalnych zasad, jak te proponowane w projekcie noweli.

FOSTER CARE IN THE DRAFT AMENDMENT
TO POLISH FAMILY AND GUARDIANSHIP CODE
OF 23 NOVEMBER 2006

S u m m a r y

The article analyses the draft amendment to the Polish Family and Guardianship Code (draft of 26 Nov 2006) concerning foster care.

The basic regulations are based on several fundamental principles, such as the principle of a child's good as well as parents' superiority in upbringing a child. The draft also respects the idea of temporariness of foster care, its priority over other institutional forms, the principle of judiciary supervision of foster care and a principle related to the child's good that is the principle of non-separation of siblings during the procedure of the child finding a particular form of foster care.

The necessity to create precise regulation of foster care in the Family and Guardianship Code has often been pointed out in the doctrine. The analysed draft does address these issues. It is regrettable, then, that the amendment to the Code, enacted 6 Nov 2008, does not contain the proposed solutions.

Translated by Tomasz Palkowski

Słowa kluczowe: piecza zastępcza, rodziny zastępcze, dobro dziecka.

Key words: foster care, foster family, child's good.